

کتابشناسی

زینب کبری (سلام الله علیها)

ناصرالدین انصاری قمی

پیش از ورود به اصل مقاله، یادآوری چند نکته ضروری می‌نماید:

- ۱ - ابنة الزهراء بطلة الفداء. على احمد شلبی. بیروت.
- ۲ - اخبار الزینبات. سید ابوالحسین یحیی اعرج عبیدلی مدنی. با مقدمه آیت الله العظمی نجفی مرعشی. (چاپ سوم: قم، ۱۴۰۱ق). ۱۶۱ ص، جیبی.
- ۳ - بطلة کربلاء. عایشه عبدالرحمٰن بنت الشاطی. (بیروت، دارالكتاب العربی، ۱۹۷۹م). ۱۶۹ ص، رقعی.
- ۴ - تاریخ السیدة زینب. محمدعلی احمد مصری. (قاهره، ۱۹۲۱م). ۱۹ ص،
- تاریخ زندگانی و توصیف مزار آن حضرت در مصر است.
- ۵ - تاریخ السیدة زینب (ع). محمودعلی بیلاوی. (قاهره، ۱۳۴۲هـ ق). ۴۸ ص.
- ۶ - تاریخ السیدة زینب (ع). گروه نویسنده کان. (قاهره، نشر العلوم و المعارف، بی تا).

- ۱ - این کتابنامه نتیجه جستجوی کامل نبویه و تنها کتابهایی که مورد ملاحظه نویسنده قرار گرفته، یاد شده است.
- ۲ - ذکر هر کتاب، نشانه صحّت و درستی مطالب آن کتاب نیست.
- ۳ - ابتدا کتابهای چاپی عربی و پس از آن کتابهای خطی عربی فهرست گردیده اند.
- ۴ - کتابهای اردو زبان - اعم از چاپ و خطی - پس از کتب چاپ و خطی فارسی قرار گرفته است.
- ۵ - ابتدا نام کامل کتاب و نویسنده آن، سپس قطع، تعداد صفحات، محل چاپ و سال طبع آن ذکر می‌شود.
- ۶ - در مواردی که این مشخصات رعایت نشده، به سبب آن بوده است که نگارنده شخصاً آن کتاب را ندیده و تنها از معاجم و یا از فهرست منابع کتابهایی که پیرامون آن نگاشته شده، نقل کرده است.
- ۷ - برخی از کتابهایی که در این کتابنامه یاد شده، از ارزش علمی و استحکام و تحلیل و نوآوری تُهی بوده و نمی‌توان آنها را در ردیف کتابهای ارزشمندی چون «حیاة زینب الکبری» و «فى رحاب السیدة زینب» و «الخصائص الزینبیة» برشمرد، و تنها برای فراگیر بودن مقاله بدانها اشارتی شده است.

- ٢٠ - السيدة زينب. محمود شرقاوي.
- ٢١ - السيدة زينب (ع). حسن محمد قاسم مصرى. (م ١٣٥٥ق). قاهره.
- وی این رساله را به عنوان مقدمه‌ای مفصل بر «اخبار الزینبات» عبیدلی، چاپ قاهره، سال ١٣٣٣ نگاشته است. همچنین نویسنده به جز این کتاب و کتاب شمارهٔ ٧، سلسله مقالاتی درباره حضرت زینب و مرقدش در مجله هدی الاسلام نگاشته است. این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
- ٢٢ - السيدة زينب بنت الزهراء و ثورة كربلاء في الوجдан الشعبي. رضا حسين صباح. (بيروت، دار الزهراء، بي تا).
- ٢٣ - السيدة زينب عقيلة بنى هاشم. محمد فهمي عبدالوهاب. (تونس، دار بوسالمة، ١٩٨٥م). ٤٢ص.
- ٢٤ - السيدة زينب (ع) المثل الاعلى' للفضيلة والغفاف. گروه نویسنده‌گان. (قاهره، نشر العلوم و المعارف الإسلامية، بي تا).
- ٢٥ - سيرة زينب سلام الله عليها. گروه نویسنده‌گان. (بيروت، بي تا، بي تا).
- ٢٦ - الطاهرة السيدة زينب بنت على عليهما السلام. عبدالخير خولي. (قاهره، بي تا، بي تا).
- ٢٧ - عقيلة بنى هاشم. سيد على بن الحسين هاشمي. (نجف، بي تا، بي تا).
- ٢٨ - عقيلة الطهر و الكرم السيدة زينب. شيخ موسى محمدعلى. (چاپ سوم: بيروت، عالم الكتب، ١٩٨٥م). ١٦٤ص.
- ٢٩ - العقيلة الطاهرة السيدة زينب بنت على عليه السلام. احمد فهمي محمد محامى مصرى. (قاهره، بي تا، بي تا).
- ٣٠ - عقيلة الوحي. آيت الله سيد عبدالحسين شرف الدين موسوى.
- ٧ - تاريخ المشهد الزينبى. حسن محمدقاسم مصرى. مدير مجلة هدى الاسلام. (چاپ اول: قاهره، بي تا).
- ٨ - حفيدة الرسول (ص): نفحات من مسيرة السيدة زينب (ع). احمد شرباصى ازهري. (قاهره، الدار القومية، بي تا). ٩٢ص.
- ٩ - حياة زينب الكبرى'. شيخ جعفر نقدي. (قم، مكتبة المفيد، ١٣٦٢ش / ١٤٠٤ق). ١٥٦ص، وزيرى. يکی از بهترین کتابها درباره زندگی حضرت بوده و به فارسی نیز ترجمه گردیده است.
- ١٠ - خطب الحوراء زينب (ع). سيد جاسم حسن شبر. چاپ نجف.
- ١١ - دراسة عن السيدة زينب. ايرينه كالزونى. مستشرقه ایتالیایی. ظاهراً به چاپ رسیده است.
- ١٢ - الرسالة الزینبیة. حافظ شمس الدین محمدبن طولون دمشقی.
- ١٣ - الرسالة الزینبیة. شمس الدین ابوالخیر سخاوی مصری.
- ١٤ - زینب عليها السلام. احمد ذکی ابوشادی مصری. (چاپ مصر، ١٣٤٣ق).
- ١٥ - زینب اخت الحسین (ع). محمدحسین ادبی کربلائی. (نجف، بي تا، ١٢٨٤ق). ٧٢ص، جیبی.
- ١٦ - زینب بطولة و جهاد. حبیب آل جامع. (بيروت، دارالقاری، ١٤٠٦ق).
- ١٧ - زینب بنت على. عبدالعزيز سید الاهل. (چاپ دوم: قاهره، مکتبة العلمیة، ١٩٦١م). ١٧٤ص، رقی.
- ١٨ - زینب (ع) ولیدة النبوة و الامامة. ام علاء و ام صادق. (لندن، مؤسسة الوفاء، ١٤٠٨ق).
- ١٩ - السيدة زينب (ع). على محمدعلى دخيل. (بيروت: بي تا، بي تا).

شامل مقالات و اشعار فراوان درباره زندگی، خطبه‌ها و مدفن حضرت زینب کبری.

ب: کتب خطی عربی
٤٢ - ام کلثوم العقیلة زینب (ع) صرخة للعدل و
صاروخ على الجور. سید مهدی سویج. ۸۰۰ ص.

رک: مجله «الموسم» س ۱ ش ۲ ص ۱۱۶۲ (۱۴۱۰ق)

٤٣ - ترجمة السيدة زینب و دراسة تحليلية
لمسيرتها. شیخ محمدحسنین سابقی پاکستانی.
۵۰۰ ص.

این کتاب به دو زبان اردو و عربی نگارش یافته است.

رک: مرقد العقیلة زینب (ع) / ۲۴

٤٤ - ثواب المدرک لزيارة سنت زینب (ع) والشيخ
مدرک. شیخ عبدالغنی نابلسی.

رک: ایضاح المکتون / ۱۲۸

مدرک بن زیاد، یکی از صحابه پیامبر-ص- بوده و در جانب غربی مرقد حضرت زینب مدفون است.

٤٥ - رسالت فی تصحیح قبر السیدة زینب. سید عبدالرزاق موسوی مقرم. (۱۳۹۱-۱۲۱۶هـ). مؤلف را عقیده بر آن است که مدفن حضرت در مصر می‌باشد، اما بعد از آن از این رأی برگشت و قائل به بودن قبر در قریه «راویه» دمشق گردید و در اثبات آن رسالت مذکور رانگاشت.

رک: مرقد العقیلة زینب (ع) / ۷۵

٤٦ - زینب العقیلة. سید عبدالرزاق موسوی مقرم.

رک: مقدمه مقتل الحسين.

٤٧ - زینب الکبری' (ع). حاج شیخ زین العابدین بن

این رساله در مقدمه کتاب حضرت زینب کبری، از مرحوم استاد حسین عمامزاده، به فارسی ترجمه گردیده است.

٤٨ - فی رحاب بطلة کربلاة. ابراهیم محمد خلیفه.
(بیروت، مؤسسه البلاغ، ۱۹۸۵م). ۱۴۴ ص.

٤٩ - فی رحاب السیدة زینب. سید محمد بحرالعلوم.
(چاپ دوم: بیروت، دارالزهراء، ۱۴۰۰ق). ۲۰۱ ص.

این کتاب به فارسی ترجمه شده است.
٥٠ - القصيدة الزينبية. سیدعلی سیدرضا هندی.
(نجف، بی‌نا، بی‌تا).

٥١ - المحاجة الزينبية فی السلالة الزينبية.
جلال الدین عبدالرحمٰن بن ابی بکر سیوطی شافعی.
(فاس، قاعدة المغربیة، ۱۲۲۲ق).

٥٢ - المرأة فی ثورة الحسين (ع). غادة جابر.
(بیروت، دارالتعارف، بیروت، ۱۹۷۹م).

٥٣ - المرقد الزینبی. فرج آل عمران قطیفی. (چاپ نجف: بی‌نا، بی‌تا).

٥٤ - مرقد العقیلة زینب = کشف الغیہب فی تحقیق
مرقد العقیلة زینب. محمد حستین سابقی پاکستانی. با
تقریظ شیخ محمدحسنین حرزالدین عقیلی نجقی.
(بیروت، مؤسسه الاعلمی، ۱۹۷۹م).

٥٥ - مع بطلة کربلاة زینب بنت امیر المؤمنین. شیخ
محمدجواد مغنية. (بیروت، دارالجواود و دارالتیار،
۱۹۸۴م). این کتاب به فارسی ترجمه شده است.

٥٦ - وفاة زینب الکبری' شیخ حسین بلادی
بحرانی. (نجف، بی‌نا، بی‌تا).

٥٧ - وفاة زینب الکبری' (ع). شیخ فرج الدین
آل عمران قطیفی. (نجف، مطبعة الحیدریة، ۱۲۷۹هـ-ق).
٥٨ - ویژه‌نامه مجله الموسم. (ش ۴، ج ۱، ۱۹۸۹م).
٥٩ - ویژه‌نامه مجله الموسم. (ش ۴، ج ۱، ۱۹۸۹م). ۷۴ ص، وزیری.

٦٠ - ویژه‌نامه مجله الموسم. (ش ۴، ج ۱، ۱۹۸۹م). ۴۳۰ ص، وزیری.

- محمد کریمخان کرمانی. ۱۳۲۶ق. ۴۶ص، رقعی.
- ٤٨ - شرح خطبة الرینبیة علیها السلام. علامه میرزا حیدر قلیخان سردار کابلی.
- رک: علماء معاصرین / ۲۹۲
- ٤٩ - عرف الزرنب فی شرح حال السیدة زینب (ع).
- شمس الدین ابی العون محمد بن احمد سالم سفارینی نابلسی حنبیلی.
- رک: هدیة الارفین ۲/۳۴۰، کشف الظنون ۹۸/۲، مسلک الدرر ۲۱/۴، الاعلام ۱۴/۶، معجم المؤلفین ۲۶۲/۸
- ٥٠ - عرف الذربن بترجمة سیدی مدرک بن زیاد و السیدة زینب (ع).
- حافظ اسماعیل بن محمد بن عبدالهادی عجلوی شافعی.
- رک: کشف الظنون ۱۴۶/۲، مؤرخو دمشق / ۶۷
- ٥١ - العقد المنظوم فی احوال ام کلثوم - زینب ع. شیخ محمدحسین ساقی پاکستانی.
- رک: مرقد العقیلة زینب (ع) / ۱۲۰
- ٥٢ - کلمة العقیلة السیدة زینب (ع). شهید سید حسن حسینی شیرازی. این کتاب را در ضمن تألیفات نویسنده در مقدمه آثارش به شمار آورده‌اند.
- ٥٣ - لواح القبول و المنحة و الاعراز فی الرحمة لزيارة السیدة زینب (ع) و سیدی مدرک و عمر الخبران. عبدالله بن عمر افیونی.
- رک: کشف الظنون ۴۱۶/۲
- ٥٤ - مصیبة مجدد = احزان المؤمنین فی قصة العفیفة بنت امیر المؤمنین. محمدبن عیسی بن عبدالحسین.
- رک: الذریعة ۱۳۲/۲۱
- ج: کتابهای چاپی فارسی
- ۱ - اساور من ذهب فی احوال ام المصائب زینب. شیخ مهدی اصفهانی بن شیخ محمدعلی ثقة الاسلام. (اصفهان، بی‌نا، ۱۳۵۰ق).
- ۲ - انقلابی ترین بانوی تاریخ حضرت زینب (س). بی‌مؤلف. (مشهد، قاسمی، ۱۳۶۴ش). ۱۰۸ص.
- ۳ - بانوی شجاع زینب کبری. شیخ محمدجواد مغنیه (م ۱۴۰۰ق). ترجمه احمد صادقی اردستانی. (تهران، خزر، بی‌تا). ۲۷۹ص، رقعی.
- ۴ - بانوی کربلا زینب دختر زهرا (ع). عایشه عبدالرحمان بنت الشاطی. ترجمه سید رضا صدر. (چاپ پنجم: قم، ۲۲ بهمن، ۱۳۶۴ش). ۱۸۰ص، رقعی.
- ۵ - بزرگ بانوی جهان زینب. مهدی متوجهی. (تهران، اشرفی، ۱۳۵۳ش). ۱۵۴ص، رقعی.
- ۶ - ترجمه خاتون دو سرا. سید علیتقی فیض الاسلام اصفهانی. (چاپ دوم: تهران، مرکز انتشارات فیض الاسلام، ۱۳۶۶ش). ۲۵۴ص، وزیری.
- ۷ - ترجمه خطبه‌های حضرت زینب. جواد فاضل (۱۳۲۵-۱۳۸۰ق). (تهران، علمی، بی‌تا).
- ۸ - ترجمه منظوم خطبه حضرت زینب کبری (س) (در مجلس یزید). محمد افتخاری ساوجی. (قم، بی‌نا، ۱۳۵۳ش). جیبی. ۱۲ص.
- ۹ - حضرت زینب کبری. سید محمدبن یوسف فیض کابلی بهسودی. (نجف، مطبعة العدل، بی‌تا). ۳۶ص، رقعی. سربی.
- ۱۰ - حضرت زینب کبری (س). شیخ جعفرنقذی (۱۳۰۳-۱۳۷۰ق). ترجمه حسین عمادزاده (۱۲۲۵-۱۴۱۱ق). با مقدمه علامه سید عبدالحسین شرف الدین. (چاپ دوم: تهران، سعدی، بی‌تا).

- ۴۷ - ص، وزیری. (۱ - ر).

(ظاهراً نوشته علامه سید شرف الدین همان رساله «عقیله الوحی» می باشد).

۱۱ - حضرت زینب بزرگ بانوی کربلا. عبدالامیر فولاد زاده. (قم، کانون نشر اندیشه های اسلامی، ۱۴۱۱ / ۱۲۶۹). ۵۶ص، مصور. ویژه نوجوانان.

وزیری.

۱۲ - الخصائص الزینبیة یا ویژگیهای حضرت زینب علیها السلام. سید نورالدین حائری جزایری (۱۳۱۳ - ۱۲۸۴ق). مقدمه: محمد تقی تاج الدین. (چاپ سوم: قم، حضرت مهدی، ۱۴۰۴ق / ۱۲۶۲). ۳۷۲ص، وزیری.

بر این کتاب تقدیظهایی از مرحوم آیت الله العظمی سید ابوالحسن اصفهانی و آیت الله سید محمد فیروزآبادی درج گردیده است.

۱۳ - خطبه ای از حضرت زینب (س). ترجمه: علی کلزاده غفوری. ۵۶ص، رقعی.

این کتاب ترجمه خطبه حضرت در کوفه است و به فارسی و انگلیسی منتشر شده است.

۱۴ - خطابه زینب کبری' (س) پشتونه اقلاب حسین بن علی (ع). محمد مقیمی. (تهران، سعدی، ۱۳۸۶ص، وزیری).

۱۵ - دختر علی (ع) زینب (س) قهرمان کربلا. علی عطایی خراسانی. (تهران، اسلامیه، ۱۳۴۸). ۱۱۲ص.

۱۶ - در رهگذر کوفه و شام. حسین عmadزاده. (تهران، بی نا، بی تا).

۱۷ - دسته کلی در مدایع و مصائب زینب قهرمان کربلا. بدون مؤلف. با مقدمه علی عطایی خراسانی. (مشهد، اسلامی، ۱۳۴۷). ۹۷ص، جیبی.

۱۸ - زندگانی حضرت زینب (س). عبدالحسین

مؤمنی. (تهران، جاویدان، بی تا). ۲۹۲ص، رقعی.

به انضمام زیارت و اشعاری درباره حضرت.

۱۹ - زندگانی حضرت زینب. مصطفی اولیائی. (قم، اسلامی، ۱۳۶۳). ۶۳ص، رقعی.

۲۰ - زندگانی زینب کبری (س). شهید سید عبدالحسین دستغیب. (تهران، ناس، ۱۳۶۸). ۱۲۰ص، جیبی.

۲۱ - زندگانی و احوالات صدیق صغری زینب کبری سلام الله علیها. محسن صائب صیدلی. (قم، امام مهدی، ۱۳۶۴). ۶۴ص، رقعی.

۲۲ - زینب بانوی قهرمان کربلا. عایشہ بنت الشاطئ. ترجمه مهدی آیت الله زاده نائینی و حبیب چایچیان. (چاپ پنجم: تهران، امیرکبیر، ۱۳۴۸). ۱۱۱ص، رقعی.

۲۳ - زینب حماسه ای بر فراز تاریخ. سید حسن دبیری - حاج سید جوادی. (تهران، نوید، ۱۳۶۰). ۲۲۶ص، رقعی.

۲۴ - زینب در حساسترین دوران زندگی خود: از عاشورا تا ربیعین. بدرالدین نصیری. (چاپ چهارم: تهران، محمدی، ۱۳۶۸). ۳۰ص، جیبی.

۲۵ - زینب در کاروان کوفه و شام. امیرتیمور معینی. (چاپ اول: تهران، بی نا، ۱۳۵۸). ۱۰۳ص، رقعی.

۲۶ - زینب شجاع در عاشورای حسینی. موسی فرهنگ رازی. (تهران، خزر، ۱۳۵۰). ۲۲۴ص، جیبی.

۲۷ - زینب کبری عقیله بنت هاشم دختر علی بن ابیطالب. عایشہ عبدالرحمن بنت الشاطئ. ترجمه: سید جعفر غضبان. (کرمانشاه، بی نا، ۱۳۳۲). ۱۹۴ص، رقعی.

این کتاب برای دومین بار به نام «زینب قهرمان

- یکی از بهترین و جامعترین کتابها درباره حضرت زینب است.
- ۲۸ - قهرمان صبر یا زندگانی عالمه فاضله زینب کبری(ع). محمد غلامی. (تهران، بی نا، ۱۳۵۱ش). ۳۲۶ ص.
- ۲۹ - غنچه گل نشکفته. علی اکبر پیروی. (تهران، انجمن ادبی حضرت حجه، ۱۳۸۶ق / ۱۳۴۵ش).
- ۳۰ - قهرمان کربلا زینب (ع). عایشه بنت الشاطی. مترجم: ناشناخته. (تهران، سعیدی، ۱۳۶۴ش). ۱۴۶ ص.
- ۳۱ - قهرمان کربلا زینب کبری علیها سلام. ترجمه «اخبار الزینبیات» و «السیدة زینب». برگردان: سید محمدجواد نجفی مرعشی. مقدمه: آیت الله العظمی نجفی مرعشی (م ۱۴۱۱ق). (تهران، فراهانی، ۱۴۰۱ق). ۲۰۲ ص، رقعي.
- ۳۲ - نقش زینب کبری در رهبری الهی. حسن سعید. (اصفهان، حسینیه عmadزاده، ۱۳۹۹ق). ۱۷ ص، رقعي.
- ۳۳ - سیری کوتاه در زندگانی زینب کبری یا قهرمان زنان جهان. محمود حکیمی. (چاپ پنجم: قم، نسل جوان، ۱۳۶۸ش). ۱۱۲ ص، جیبی.
- ۳۴ - شیر زن کربلا. عایشه بنت الشاطی. ترجمه سید جعفر شهیدی. (تهران، حافظ، ۱۳۵۰ش). ۱۲۶ ص.
- ۳۵ - صدفهای شکسته (سیر ایمان در اسلام و زینب شیرزن نینوا). نعمت الله قاضی- شکیب. (تهران، علمی، ۱۳۴۰ش). ۲۰ ص، جیبی.
- ۳۶ - الطراز المذهب فی احوال سیدتنا زینب. عباسقلیخان سپهر، فرزند میرزا محمد تقی خان صاحب ناسخ التواریخ. تصحیح: محمدباقر بهبودی. (تهران، اسلامیه، بی تا). ۲ جزء، ۶۸۰ ص، وزیری.

كتابشناسی موضوعی

۵ - سیرة زینب (ع). سید احمد حسین ترمذی.

(لامور، بی‌نا، بی‌تا).

۶ - سیرة جناب زینب سلام الله علیها. سید محمدحسین جعفری. (حیدرآباد، دکن، بی‌نا، بی‌تا).

۱ - کتب خطی فارسی

۲ - بلاغت زینبیه. شیخ محمدلطیف انصاری. (۱۳۹۹-۱۴۰۵ق).

رک: تذکره علمای امامیه پاکستان / ۲۲۱

۳ - تاریخ ام المصائب سیدتنا زینب (منظوم). سلطان المتکلمین شیخ محمد کجوری تهرانی (۱۳۵۲ق).

رک: الذریعة / ۲۲۶، معجم المؤلفین ۵۸/۹

۴ - الدرة الفاخرة في شرح خطبة زینب الطاهرة.

جمال الدین بن ابی تراب شیرازی (م ۱۴۴۱ق).

رک: الذریعة / ۱۰۶

۵ - شرح خطبه حضرت زینب (ع). شیخ هادی

بنابی.

رک: الذریعة / ۲۲۱/۱۲

۶: کتب اردو

۱ - ثانی زهرا = زهراي ثانی. ملازم حسین اصغر.

رک: تذکره علمای امامیه پاکستان / ۳۵۶

احتمالاً این کتاب درباره حضرت زینب است.

۲ - حضرت زینب کبری کی تاریخ ساز دور عهد آفرین خطبی. ترجمه و شرح مختصر خطبہ های حضرت در کوفہ و شام. سید ابن حسن نجفی. (کراچی، اداره تقدن اسلام، ۱۹۸۵م). ۴۷ ص، رقعی.

(خط: سید تھدیب حسین نقی).

۳ - سلسلة الذهب في سوانح سیدتنا زینب (ع). سید مظفرعلی خان بن خورشید علی خان جانسته هندی. (هند، بی‌نا، بی‌تا).

۴ - السیدة زینب (ع). سید عزیز حسن بقائی هندی. (دہلی، هند).

